HARISMĀTISKA AUTORITĀTE KOPIENAS IDENTITĀTĒ. AUSTRASBĒRNU PIEMĒRS

CHARISMATIC AUTHORITY IN THE COMMUNITY IDENTITY: THE EXAMPLE OF *AUSTRASBĒRNI*

Bc. art. studente **Diāna Mierture**
Latvijas Kultūras akadēmija

Abstract

Community members are typically united through shared beliefs, rituals, and other practices; however, the formation of community identity may be profoundly shaped by charismatic authorities who legitimize shifts in collective orientations [Weber 1947: 363]. Within the Latvian cultural context, such charismatic figures often act as primary catalysts for community development, at times exerting greater influence than formal political structures. Given the limited scholarly attention devoted to the phenomenon of singer-songwriters in Latvia, this article examines the community of Latvian singer-songwriters known as *Austrasbērni*. The community's designation (transl. "Austra's children") itself signals the influence of a particular authority on its identity. Accordingly, the article aims to conceptualize charismatic authority within the framework of community identity and to assess its role in shaping the identity of *Austrasbērni*. Drawing on interviews with community members, the study demonstrates that the community's identity is fundamentally rooted in the personality of its founder, Austra Pumpure, whose activities warrant her interpretation as a charismatic authority and whose enduring ideas continue to reflect her personal influence.

Keywords: *charismatic authority, personality, community identity, singer-songwriter.*

Krustpunkti: kultūras un mākslas pētījumi
Nr. 4 (2026). https://doi.org/10.55877/kkmp.2026.1.673
© Latvijas Kultūras akadēmija, Diāna Mierture
Visas tiesības aizsargātas.
ISSN 2500-9923

Ievads

Kopienas dalībniekus saista kopīgas pārliecības, sociālās saites, rituāli un citas prakses, kuras stiprina indivīdu saistību ar plašāku sabiedrības grupu [Polletta & Jasper 2001]. Kopienas pamatā ir dalībnieku personības, kuras uztur tās darbību, tāpēc būtisks ietekmes faktors kopienas identitātes attīstībā var būt harismātiskas autoritātes, kuras veicina pārmaiņas kopienas attieksmē [Weber 1947: 363]. Raksta temats izvēlēts, balstoties uz novērojumu, ka Latvijas kultūrtelpā ļoti bieži par kopienu virzītāju kļūst harismātiskas autoritātes, nevis noteikti politiski lēmumi. Spilgts piemērs ir 2018. gadā Latvijas Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā iekļautā Upītes kultūrtelpa, kuras dzinējspēks kopš 20. gadsimta 70. gadiem bija Antons Slišāns, vēlāk – Andris Slišāns [Muktupāvela & Muktupāvels 2022: 222]. Ņemot vērā to, ka Latvijas akadēmiskajā vidē latviešu dziesminieku fenomens ir maz pētīts, par pētāmo fenomenu izvēlēta harismātiskas autoritātes nozīme dziesminieku kustībā *Austrasbērni*. Jau kustības nosaukums liecina par noteiktas personības ietekmi kopienas identitātes veidošanā, tāpēc tika izvirzīts mērķis: izpētīt personību kā harismātiskas autoritātes tipu kopienas identitātes kontekstā un analizēt tās lomu Austrasbērnu kopienas identitātes konstruēšanā.

Vēsturiski Latvijā par vienu no aktīvākajām kustībām, īpaši Dziesmotās revolūcijas laikā no 1986. līdz 1991. gadam, tikusi uzskatīta tieši dziesminieku kustība [Šmidchens 2024]. Dziesminieki ar savu darbību nereti vērsušies pret pastāvošo politisko iekārtu, veidojot sociālpolitiskus protestus [Vāvere 2024]. Latvija pēc Otrā pasaules kara tika pakļauta Padomju Savienības totalitārajam režīmam, un iespējams, ka arī tas ir bijis viens no faktoriem, kas veicinājis dziesminieku skaita pieaugumu. Par Latvijas dziesminieku kustības uzplaukuma veicinātāju uzskatāma dziesminiece Austra Pumpure (1928–2017). Kopš 20. gadsimta 70. gadu vidus A. Pumpure koncertos izpildījusi gan Imanta Kalniņa mūziku, gan tautasdziesmas, sasniedzot plašu auditoriju visā Latvijā. Padomju Savienības cenzūra bijusi visaptveroša, taču mākslinieki runājuši simbolu un zemtekstu valodā. Sākot no 20. gadsimta 80. gadiem pakāpeniski audzis A. Pumpures audzēkņu pulks, ar kuriem kopā dziesminiece uzstājusies koncertos [Sērdiene 2010: 47]. A. Pumpures sekotājus un audzēkņus par Austrasbērniem nodēvēja Liepājas teātra trupas vadītāja Dzidra Loceniece. Nosaukums radies, atbildot uz jautājumu, cik bērnu brauks līdzi uz koncertiem [Buševica 2025]. Dziesminieku kustība *Austrasbērni* turpina pastāvēt arī pēc dibinātājas A. Pumpures nāves 2017. gada 3. janvārī.

Empīriskais pētījums balstīts gadījuma analīzes dizainā un kvalitatīvajā metodoloģijā. Trīs padziļinātās daļēji strukturētās intervijas ar dažādu paaudžu Austrasbērniem ļāvušas raksturot kopienas dalībnieku interpretācijas par personības

kā harismātiskas autoritātes ietekmi un gūt pilnīgāku izpratni par kopienu raksturojošiem elementiem.

Teorētiskā daļa

Personības kā harismātiskās autoritātes tipa konceptualizācija

Vācu sociologs Makss Vēbers (*Max Weber)* 20. gadsimta 20. gados nošķīra trīs autoritāšu ideāltipus – tiesisko, tradicionālo un harismātisko. Tiesiskā autoritāte balstās pārliecībā par juridisku normatīvu pilnvarām, tradicionālā autoritāte – ticībā tradīcijām, savukārt harismātiskā autoritāte – ticībā personības priekšzīmīgajam raksturam. M. Vēbers autoritātes tipu aprakstā izmanto arī jēdzienu *līderis*, norādot, ka katram autoritātes tipam ir raksturīgi konkrēti pārstāvji, kuri ieņem līdera pozīcijas attiecīgās sociālās grupās [Weber 1947]. Pētījumos ir manāma harismātiskas autoritātes un harismātiskas līderības jēdzienu pārklāšanās [Marquez 2022: 30]. Harismātiskas autoritātes gadījumā uzmanība tiek vērsta uz personības kvalitātēm (harisma), kuras, citu indivīdu atzītas, veido uzticībā balstītas varas struktūras (autoritāte) [Marquez 2022: 29]. Savukārt līderības izpratnē par būtiskāku tiek atzīta nevis personība, bet situācijas un apstākļu labvēlīgums tādam uzvedības stilam, kā arī līdera un sekotāju mijiedarbība, kuras rezultātā līderim tiek piešķirta vara sekotāju mērķu sasniegšanas veicināšanai [Hogg 2001: 185]. Harisma var piešķirt līderim papildu varu. Arī jaunākos pētījumos līderības kontekstā izcelta interakcionisma perspektīva, pievēršoties sociālajām prasmēm, empātijai un efektīvai komunikācijai kā būtiskiem līderības balstiem kolektīvu mērķu sasniegšanā [Rachmad 2022: 15].

Harismātiska autoritāte raksturojama kā personība, kurai piemīt pārcilvēciskas un priekšzīmīgas īpašības [Weber 1947: 358–359]. Tādai personībai M. Vēbera izpratnē ir tieša saikne ar pārdabisku, svētu spēku [Keyes 2002: 248]. Harismas jēdziena izcelsme meklējama kristietībā, kur to raksturoja kā "žēlastības dāvanu" (*gift of grace*) un cieši saistīja ar dievišķā klātbūtni [Marquez 2022: 30]. Vēsturiski harisma tikusi piedēvēta praviešiem, politiskiem līderiem un karavadoņiem, piemēram, Mahatmam Gandijam (*Mahatma Gandhi*), Šarlam de Gollam (*Charles de Gaulle*), pārpasaulīgumu attiecinot arī uz autoritātes darbību un misijas saturu [Dow 1969: 307], kā arī apliecinot harismas jēdziena lietojumu gan reliģiskos, gan sekulāros kontekstos.

Vienīgais leģitimitātes pamats harismātiskai autoritātei ir sekotāju apliecinājums tā harismai un savstarpēja uzticība, kas tiek īstenota ar dažādu sarežģītu sociālo rituālu starpniecību [Dow 1969: 317]. Tādējādi harismātiskas autoritātes tiek uzskatītas par ļoti ietekmīgām, tās iemieso savu subjektu morālās izpratnes veidolu [Antonakis, et al. 2011: 375]. Tātad harisma var būt gan sociālo pārmaiņu

instruments, gan sekotāju rīcības un attieksmes pārmaiņu iemesls [Weber 1947: 363], kas radies iedvesmojoša entuziasma vai pilnīga izmisuma rezultātā.

M. Vēbera izpratnē kopienā, kurā ir klātesoša harismātiska autoritāte, nav hierarhijas, jo ikdienas interakcija galvenokārt balstās komūnas attiecībās [Weber 1947: 360]. Tātad harismātiskas autoritātes rīcība nav klasificējama rutinētā sociālās dzīves organizācijas sistēmā. Realitātē harisma var kļūt vien par emocionālo glābiņu un metafizisku rīku brīvībai no birokrātijas un kapitālisma [Dow Jnr. 1978: 85]. Nestabili dzīves apstākļi liek sociālai grupai iekļauties ekonomiskajā apritē, tādēļ harisma tiek rutinēta. Arī M. Vēbers atzīst, ka reti vai gandrīz nemaz nav sastopama pilnīgi harismātiska autoritāte, jo tā ir nestabila. Tā var pastāvēt tikai pārmaiņu procesā [Weber 1947: 364] un radīt ideālu, kuram sekot.

Harisma nepastāv kā vienvirziena ietekme, tā rodas sociālās attiecībās un tiek apliecināta caur savstarpējo mijiedarbību [Uzelac 2021: 132]. Tādējādi personībai ir fundamentāla nozīme ne tikai sava tēla veidošanā, bet arī plašākas sociālās grupas, kopienas identitātes veidošanā.

Kopienas identitātes galvenie veidotājelementi

Kopienas dalībniekus saista kopīgas pārliecības, mijiedarbība, teritorija, sociālās saites, rituāli un citas prakses, kas stiprina indivīdu saistību ar plašāku sabiedrības grupu, konstruējot kopienas identitāti [Polletta & Jasper 2001]. Tā ir indivīda morāla, emocionāla un kognitīva saikne ar plašāku kopienu [Polletta & Jasper 2001: 285], kas veido simbolisku identitāti.

Kopienas identitāte var veidoties tikai dalībnieku mijiedarbībā. Faktori, kas rada atšķirības kopienu tipu starpā [Brint 2001: 11], ir dalībnieku atrašanās vieta mijiedarbības laikā, mijiedarbības biežums, kā arī dalībnieku mijiedarbības motivācija.

Ir pētnieki, kas uzsver – kopienas identitāte dalībniekos pauž pozitīvas sajūtas [Polletta & Jasper 2001: 291], tomēr arī saliedētās kopienās pastāv varas dalīšana un konflikti [Brint 2001: 6], un arī kopienas identitāte bieži vien ir pretrunu, prasību un pārrunu objekts [Jasper 1997: 87], tātad tā ir dinamiska un mainīga. Neapšaubāmi, kopienas identitāte ir cieši saistīta ar sociālajiem tīkliem (*social networks*), jo kopienas dalībnieki jūtas kā daļa no interešu ziņā līdzīgas grupas [Jasper 1997: 88]. Lai stiprinātu šo saikni, ir svarīgi rituāli, piemēram, svētki un svinības, kas veicina indivīdu sociālās pozīcijas izjūtu kopienā. Lai gan rituāli ļauj indivīdam pieredzēt kopienas sociālo robežu [Cohen 2001: 53–54], tie ir nozīmju piepildītas norises.

Indivīda subjektīvā identificēšanās ar kādu plašāku grupu ir dinamisks process, kurā caur kopīgas emocionālās saiknes izjūtu [Kuurne (née Ketokivi) & Vieno 2022: 285] tiek izjusta piederība kopienai. Tā ir kā orientieris ārpuskopienas locekļiem [Pfaff-Czarnecka 2020: 116], jo rada kopienas robežu, kurai piešķirtā nozīme visbiežāk būs uztverama tikai pašiem kopienas dalībniekiem [Cohen 2001: 12].

Neapšaubāmi, kopienas struktūra ir būtiska, taču bez simboliskās nozīmes tā neradīs jēgu kopienas dalībnieku apziņā. Simbols visbiežāk ir abstrakta ideja, kurai nozīmi piešķir katra indivīda subjektīvā pieredze [Cohen 2001: 14–19]. Kopienā simbols ir nevis atšķirību, bet drīzāk līdzību veidojošais elements. Simboli kopienā nevis norāda uz nozīmi, bet to rada, un sociālā mijiedarbība ir šo nozīmju apmaiņa. Tā ir iespēja pielāgoties indivīdu personībām, vienlaikus neapdraudot kopienas dalībnieku individualitāti.

Harismātiskas autoritātes jēdziena ģenēze kopienas identitātes veidošanā

Harismātiska autoritāte ir viens no iespējamiem kopienas robežu veidojošajiem elementiem. To citi atzīst tās īpašo iezīmju dēļ, tāpēc plašākā grupā tā ir ieguvusi uzticību un kļuvusi par vienu no kopienas identitāti raksturojošiem elementiem.

Kopienā par spilgtākajām personības iezīmēm kļūst tās, kuras izpaužas mijiedarbībā ar citiem kopienas dalībniekiem [Brewer & Gardner 1996: 84], tādējādi veidojot kopienas identitāti. Tas nozīmē, ka arī attiecīgā kopiena kļūst unikāla, un tāpēc dalībnieki tic tās nozīmei. Nevis kopienas struktūra pati par sevi, bet gan dalībnieku vienošanās par kopīgo, vērtīgo un vitālo rada kopienas jēgu.

Viens no vienošanās stūrakmeņiem ir arī simbolu kopums, kas apliecina – kopienā nozīme ir ne tikai autoritātēm, bet arī citām personībām. Kopienā simboli ir atvērti brīvai interpretācijai, kas ļauj katram dalībniekam uzturēt dzīvu kopienas identitāti. Tādējādi simboli kļūst par dalībniekus vienojošiem elementiem, savukārt daudzveidīgās nozīmes rada neapdraudētu vidi katra unikālai personībai.

Empīriskā daļa

Pētījumā tiek raksturota unikāla dziesminieku kopiena, tāpēc pētījums balstīts gadījuma analīzes dizainā un kvalitatīvajā metodoloģijā. Par primāro datu ieguves metodi izvēlēta padziļinātā daļēji strukturētā intervija. Intervijām respondenti izvēlēti, izmantojot mērķtiecīgu izlasi, atlases kritēriji – respondentu piederība Austrasbērnu kopienai un noteiktai kopienas paaudzei. Kopumā veiktas trīs padziļinātās daļēji strukturētās intervijas ar jaunākās, vidējās un vecākās jeb lieliskās Austrasbērnu paaudzes pārstāvjiem. Interviju vadlīnijas tika pielāgotas respondentu piederībai attiecīgajai Austrasbērnu paaudzei. Lieliskās un vidējās Austrasbērnu paaudzes pārstāvjiem, kuri ir pieredzējuši Austras Pumpures klātesamību kopienā, tika uzdoti jautājumi par tiešo dziesmināces un citu kopienai nozīmīgu personību ietekmi, savukārt jaunākās paaudzes pārstāvei, kura nav pieredzējusi Austras Pumpures klātesamību, tika uzdoti jautājumi par A. Pumpures un citu kopienai nozīmīgu personību pastarpināto nozīmi Austrasbērnu kopienā. Intervijās iegūtā informācija ļāva raksturot Austrasbērnu kustības dibinātājas dziesmināces Austras Pumpures un citu šīs kustības personību aktīvisma izpausmes un to ietekmi uz

kopienas identitātes konstruēšanu, kā arī kopienas identitātes sociālās un simboliskās dimensijas. Lai sistemātiski analizētu pētījuma empīriskajā daļā iegūtos datus, tika izvēlēta tematiskā datu analīze. Tās mērķis ir izzināt un interpretēt galvenās tēmas, kuras būtu attiecināmas uz izvirzītajiem pētījuma jautājumiem.

Harismātiska autoritāte un Austrasbērnu kopiena

Par harismātisku personību kā fundamentālu kopienas identitātes elementu dziesminieku kopienā *Austrasbērni* liecina nosaukums, 2008. gadā dibinātā *Austras biedrība* un 2018. gadā atklātā radošā telpa *Austras istaba*, dziesminieku festivāls *Austrasdienas*, grāmata *Austra Pumpure – mana un tava* (2010), kurā apkopoti līdzgaitnieku atmiņu stāsti un fotoattēli, Liepājas teātra aktrises Agneses Oses atmiņu grāmata *Leģendārā Austra* (2011) [Muižniece b. g.] un 2025. gada oktobra beigās publicētais rakstnieces Janas Egles romāns *Diena ir izdevusies. Austra*. Nosaukumos minēta dziesminiece Austra Pumpure.

Harismātiskas personības loma Austrasbērnu kopienas identitātes konstruēšanā analizēta šādos tematiskajos aspektos: personība kā harismātiska autoritāte; harismātiska autoritāte kā kopienas pārmaiņu virzītājspēks; harismātiskas autoritātes darbības simboliskā nozīme un tās atzīšana kā sociālās mijiedarbības rezultāts; aktīvo personību nozīme kopienas identitātes veidošanā. Izmantojot tiešos citātus, iekavās norādīta respondenta piederība kopienas paaudzei: jaunā paaudze – JP Austrasbērns (nav saticis A. Pumpuri); vidējā paaudze – VP Austrasbērns; lieliskā paaudze – LP Austrasbērns.

Visbiežāk personības jēdziens tiek pētīts līderības, kā arī **autoritātes lomas un ietekmes kontekstā**. Austrasbērnu kopienas dalībnieku satikšanās un saliedēšanās iemesls ir bijusi dziesminieces Austras Pumpures personība. To atzīst ne tikai lieliskās un vidējās paaudzes Austrasbērnu pārstāvji, bet arī jaunās paaudzes Austrasbērns, kura A. Pumpuri nav satikusi:

> *Tas viss ir sācies, pateicoties Austrai un tam, ko viņa darīja.* [..] *pateicoties tam laika kontekstam un ar to savu harismu arī, tie cilvēki sāka vienkārši pulcēties apkārt, tie, kas līdzīgi juta.* [JP Austrasbērns]

Šajā citātā pieminēta arī harisma, kas norāda uz Austrasbērnu izpratni par A. Pumpures rakstura un darbības kvalitātēm. Par dziesminieces priekšzīmīgumu liecina arī intervijās paustais, ka viņa spējusi sapulcēt klausītāju pilnas zāles, lai gan tika uzskatīts – A. Pumpurei nav izcilu vokālo dotību:

> *Bet viņa bez balss pulcēja pilnas zāles* [..] *operdziedātāji nebūtu to spējuši. Tas nozīmē to, ka* [..] *nav no svara tava tehniskā varēšana, no svara ir kaut kas cits.* [LP Austrasbērns]

Par A. Pumpures kā autoritātes nozīmi intervijās stāstīja LP un VP Austrasbērni:

Austra arī mācīja ģitāru [spēlēt], *viņa mācīja Imanta Kalniņa dziesmiņas, kuras tai laikā nebija izdotas, viņa bija skolotāja, viņa bija meistars.*
[LP Austrasbērns]

Viņa bija tāda personība, ko tu nevari neklausīt [Smejas]. [..] *viņa bija mīļa, bet reizē ļoti stingra.* [VP Austrasbērns]

Visās intervijās tika pieminēta A. Pumpures kurzemnieciskā rakstura stingrība un profesionalitāte, un, kā VP Austrasbērns atklāj, – dziesminiecei savi audzēkņi bijuši svarīgi, un tas ļoti stiprinājis sekotāju cieņu. Ietekmīgi bijuši arī A. Pumpures stāsti, dzīves pieredze un viņai apkārt esošie cilvēki. Harismātiskas autoritātes attiecības ar sekotājiem balstās emocionālās un simboliskās savstarpējās attiecībās, taču harisma var būt arī sociālo pārmaiņu instruments.

Harismātiska autoritāte kopienā var būt **ārējo un iekšēji subjektīvo pārmaiņu virzītājspēks.** Ar savu rīcību Austra Pumpure radīja sekotājos brīvības izjūtu Padomju Savienības totalitārisma un cenzūras laikā, kad tas šķietami nemaz nebija iespējams. LP Austrasbērns stāsta, ka A. Pumpure, būdama Liepājas teātra aktrise, koncertos dziedājusi komponista Imanta Kalniņa dziesmas, kuras, izņemtas no lugu kontekstiem, ieguva jaunu nozīmi. Dziesminiece no 1975. līdz 1979. gadam koncertēja visā Latvijā ar vienu koncertprogrammu, pulcējot klausītāju pārpildītas zāles.

Vaicājot par atmiņām no pirmā kopīgā koncerta kopā ar A. Pumpuri, LP Austrasbērns izstāstīja par strēlnieku dziesmas *Gaidi mani Ventas krastā* izpildīšanu. Koncertā A. Pumpure vārdu *karogs sarkans* vietā drosmīgi esot nodziedājusi *karogs sarkanbaltsarkans*. Harismātiskas autoritātes darbība var kļūt par emocionālo glābiņu un metafizisku rīku brīvībai, atklājot **harismātiskās autoritātes darbības simboliskās nozīmes** aspektu. LP un VP Austrasbērni intervijās minēja, ka A.Pumpure esot jutusi un novērtējusi katru cilvēku. Viņa allaž centusies palīdzēt katram gan emocionāli, gan arī finansiāli:

Viņa mācēja katram atrast to labāko, kas viņā ir, viņa tos talantus ievēroja.
[VP Austrasbērns]

Par fundamentālu A. Pumpures ieguldījumu, ko LP Austrasbērns uztver arī kā savas kopienas atšķirību no citām, ir muzicēšanas prieks. VP Austrasbērns atklāj, ka Austrasbērnu kopienā atradusi vidi, kurā ir prieks būt:

Man simt gadu nevajag kaut kādas diskotēkas, man vajag tos draugus un to vidi ar ģitāru, un to muzicēšanas prieku. [VP Austrasbērns]

Austrasbērnu kopienā apgūts arī veids, kā izpildīt dziesmu. To intervijās min gan VP Austrasbērns, kura šo prasmi apguvusi no A. Pumpures, gan JP Austrasbērns, kura to pārņēmusi no kopienas dalībnieku stāstiem:

> *Nevis vienkārši tu dziedi to dziesmu, bet tu stāsti to stāstu.*
>
> [JP Austrasbērns]

Šādu dziesmu izpildīšanas manieri, kuras pamatā ir stāsta stāstīšana, respondenti raksturo kā latviešu dziesminieku kustības pamatu. Turēti godā tiek arī citi nerakstīti dziesmu izpildīšanas principi, piemēram, Austra uzsvēra: ja vienlaikus spēlē ģitāru un dzied, ir svarīgi sadzirdēt tieši balsi. A. Pumpure par nevēlamām uzskatīja perkusijas, jo materiālam jābūt tīram un vārdiem – labi sadzirdamiem.

Par dzīvo kultūras mantojumu tiek uzskatīti arī A. Pumpures teicieni, ko joprojām citē LP un VP Austrasbērni, nododot tos jaunajai paaudzei:

> *Tu vari pārdzīvot, tu vari dusmoties, bet vari vienkārši tā, kā Austra: "Re, kā sanāca!"* [..] *Kā tur bija – mīlestību un klepu nenoslēpsi.* [JP Austrasbērns]

Dziesminieku vidē pēckoncerti, kas notiek pēc koncerta oficiālās daļas, ir neatņemama pasākumu tradīcija. Lai gan dziesminiece visos koncertos ir bijusi centrālā personība, pēckoncertos viņa vienmēr uzklausījusi citu radīto, un tā ir bijusi milzu motivācija katru reizi iepazīstināt ar jaunām dziesmām. A. Pumpures spēja uzklausīt lielā mērā veicinājusi Austrasbērnu kopienas attīstību:

> *Un tādā veidā viņa veselu kustību veicināja ar to, ka viņa ieklausījās, ka viņa katru Austrasbērnu uztvēra kā personību.* [VP Austrasbērns]

JP Austrasbērns ļoti bieži sarunas laikā piemin tieši siltuma izjūtu, ko radījusi A. Pumpures klātbūtne, vienlaikus apzinoties, ka stāstos un leģendās tiek atspoguļotas vien dažas A. Pumpures personības šķautnes. Dziesmnieces raksturs esot atklājies pamazām, un tas ir bijis interesants process. A. Pumpurei, kā atzīst respondenti, esot bijuši *pipari uz mēles*, tomēr sekotāji un audzēkņi viņas personību ir pieņēmuši kopumā:

> *Tā ir cilvēka personība, ko nevar sadalīt. Tātad patiesībā vai nu šī personība mani uzrunā vai arī neuzrunā.* [LP Austrasbērns]

Tas apliecina, ka reti sastopama pilnīgi harismātiska autoritāte, jo šāda autoritātes forma ir nestabila. Turklāt vairākkārt intervijās izskan ideja par to, ka *Austra katram bija sava*, norādot uz A. Pumpures personību kā simbolu, kuram katrs kopienas dalībnieks piedēvējis savu nozīmi:

> *Citam tā ir varbūt kaut kāda bohēma vai* [..] *notikums, vai tas, ka tur līdz rītam esi kopā dziedājis, un tas ir fantastiski.* [LP Austrasbērns]

Interesants papildinājums šai idejai ir *Austras biedrības* 2010. gadā izdotā grāmata *Austra Pumpure – mana un tava*. Tā apliecina A. Pumpures kā simbola daudznozīmīgumu, tomēr neapšaubāmi svarīgs ir arī harismātiskās autoritātes atzīšanas process, kas norāda uz tās sociālo dimensiju.

Autoritātes harismas apliecināšanas veids ir sociālas mijiedarbības rezultāts, piemēram, rituālu veikšana kopienā. Visi respondenti kā A. Pumpures iedibinātās tradīcijas minēja ikgadējos notikumus, kas norisinās A. Pumpures dzimšanas dienas (26. novembrī) un vārda dienas laikā (5. martā – *Austrasdienas*). Nozīmīgas ir arī ikgadējās dziesminieku radošās nedēļas, gatavojoties dziesminieku festivālam *Trubadūrs*. Tomēr par būtiskāku VP Austrasbērns min tieši A. Pumpures ieguldījumu jēdziena *dziesminieks* popularizēšanā un tādas labvēlīgas vides veidošanā, kurā cilvēki bez muzikālas izglītības var radīt dziesmas un dalīties ar tām. Neapšaubāmi, A. Pumpures kā harismātiskas autoritātes loma ir nozīmīga, taču jebkurās sociālajās attiecībās tiek veidots arī kolektīvais patības līmenis.

Kopienas identitāti ietekmējoša var būt ne tikai autoritāte, bet arī citas personības, un Austrasbērnu kopienā ir identificējama arī **citu aktīvo personību ietekme kopienas identitātes veidošanā.** Interviju respondenti kā ietekmīgas personības min komponistu Imantu Kalniņu, dzejnieku Viktoru Kalniņu un citus tekstu autorus, lieliskās paaudzes Austrasbērnus, kā arī pasākumu un mēģinājumu koordinatores, tomēr kopienas attīstībā ieguldījumu sniedz katrs tās dalībnieks. JP Austrasbērns atzīst, ka LP Austrasbērni vairāk nodod tālāk stāstus un mantojumu, savukārt citas paaudzes dalībnieki praktiski uztur tradīcijas dzīvotspēju.

Austrasbērnu kopienas identitātes veidotājelementi

Austrasbērnu kopienas identitātes veidotājelementi skatīti šādā tematiskajā ietvarā: indivīda piederības kritēriji kopienai; kopienas identitātes sociālās un simboliskās dimensijas iezīmes. Interviju respondenti kā nozīmīgus Austrasbērnu **kopienas kritērijus** min indivīdu saistību ar kopienas līderi un citiem dalībniekiem, kā arī kopīgu uzskatu kopumu:

> *Austrasbērni ir tie, kas ir mācījušies pie Austras Pumpures, tie ir viņas audzēkņi, draugi, domubiedri.* [VP Austrasbērns]

Šajā citātā izcelta sociālo saišu nozīme kopienas dalībnieku starpā. Sarunas gaitā tiek pieminēta doma par Austrasbērniem kā diagnozi, pasaules uzskatu kopumu. JP Austrasbērns runā par A. Pumpures personīgās pazīšanas nozīmi kā vienu no Austrasbērnu kopienas dalībnieku kritērijiem, taču vairāk tiek uzsvērta simboliskās dimensijas nozīme:

Man patika frāze: Austrasbērni – tā ir kā reliģija. [..] *bet garīgā kopiena skanētu labāk.* [..] *Austras Pumpures sekotāju kopiena.* [JP Austrasbērns]

JP Austrasbērns piemin vairākas būtiskas Austrasbērnu kopienas iezīmes – stāsts, repertuārs, enerģija, patiesums, mīļums –, un tam visam klātesoša ir kopābūšanas nozīme. *Garīgā kopiena* un *Austras Pumpures sekotāju kopiena* sevī iekļauj indivīdu saistību ar plašāku grupu, savukārt pasākumos dalībnieki caur dziesmām vienojas kopīgos sociālos rituālos, atklājot Austrasbērnu **kopienas identitātes sociālās dimensijas iezīmes**.

Respondenti atklāj, ka precīzs Austrasbērnu skaits nav zināms, jo A. Pumpure par saviem bērniem dēvējusi ne tikai tos, kuri kopā ar viņu uzstājušies. Turklāt kopienai arvien pievienojas jauni aktīvi dalībnieki, savukārt citi arvien retāk piedalās mēģinājumos un koncertos.

Teiksim, arī dzejnieki, kas nedzied, ir vienmēr bijuši klāt Austras koncertos vai lasījuši savu dzeju, un Austriņa arī viņus saukusi par Austrasbērniem. [VP Austrasbērns]

Intervijā JP Austrasbērns atzīst, ka kopumā tā ir horizontāla kopiena, kurā katram ir savs pienesums un loma:

Tā ir ļoti horizontāla un pieņemoša kopiena. [JP Austrasbērns]

Hierarhijas nozīme ir mazinājusies arī tāpēc, ka iepriekš A. Pumpure ir bijusi centrālā persona, taču patlaban, ņemot vērā dalībnieku skaita pieaugumu, visbiežāk Austrasbērni dzied visi kopā. Tātad Austrasbērnu uzstāšanās tradīcija kļuvusi koriskāka, kas stiprina mijiedarbības nozīmi kopienas dalībnieku starpā.

Kopienas identitāte balstās uz indivīda **simbolisku identificēšanos** ar kādu plašāku grupu. Austrasbērnu kopienas turpināšanās spējas stūrakmens ir sajūta, kas tiek nodota nākamajām paaudzēm:

Ļoti interesanti ir tas, ka ļoti daudzi no viņiem nav satikuši Austru, bet tas, ko viņi sajūt ar mums [..], *kaut kā pārnesas, un tas man liekas ārkārtīgi svarīgi.* [LP Austrasbērns]

Sajūtas jēdziens raksturojams kā subjektīvs, atklājot tā simbolisko aspektu. JP Austrasbērns apliecina, ka *sajūta*, kāda bijusi kopienā A. Pumpures dzīves laikā, ir dzīvais mantojums, kas tiek pārņemts:

Tas, ko es sajūtu, kā [..] *Austrasbērnus, vairāk ir tā sajūta.* [..] *saprotu, kāda ir bijusi tā noskaņa, tas viss kopienā iepriekš.* [JP Austrasbērns]

Identificēšanās kopienā paredz arī līdzību un atšķirību apzināšanu, radot kopienas robežu. Visu paaudžu Austrasbērni min, ka repertuāra struktūra, ko dibinājusi A. Pumpure, ir būtiska Austrasbērnu kopienas atšķirība:

> *Repertuārs ir diezgan* [..] *raksturīgs mums, tās ir gan pašu sacerētas dziesmas, gan Imanta Kalniņa dziesmas, gan arī tautasdziesmas.* [VP Austrasbērns]

Par kopienas identitātes simboliskās dimensijas elementiem tiek uzskatīta arī indivīda emocionālā piederība kopienai. Kopienas nozīmīguma pakāpe intervēto Austrasbērnu pašuztverē ir liela, jo kopiena viņiem ir kļuvusi par otro ģimeni, kur var sajust mājīgumu un empātiju un reizē kopā mācīties un izpausties:

> *Mēs satiekamies tajā, ka mums visiem patīk spēlēt ģitāru un patīk dziedāt.* [VP Austrasbērns]

Raksturotās sociālās un simboliskās dimensijas kopienā liecina par Austrasbērnu kopienas identitātes daudzpusību, atklājot kopābūšanas un tīklošanās, kā arī emocionālās piederības un repertuāra nozīmi. Austrasbērnu kopienas identitāte nav vienozīmīgi attiecināma tikai uz personību, taču personības nozīme kopienas identitātes konstruēšanā joprojām ir ļoti ietekmīga.

Nobeigums

Rakstā iztirzātais balstīts nepieciešamībā veidot izpratni par harismātisku autoritāti kā būtisku ietekmes faktoru kopienas identitātes konstruēšanā, un gadījuma pētījums atklāj to kā nozīmīgu kopienas identitātes veidotājelementu. Austras Pumpures personības analīze harismātiskas autoritātes tipa kontekstā, viņas personības kā kopienas pārmaiņu virzītājspēka raksturojums, kā arī darbības simboliskās un sociālās nozīmes analīze un citu aktīvo personību raksturojums Austrasbērnu kopienā liecina par fundamentālu personības kā harismātiskas autoritātes nozīmi Austrasbērnu kopienas identitātes veidošanā. Nozīmīgi Austrasbērnu kopienas iesaistes kritēriji ir indivīdu saistība ar kopienas līderi un citiem dalībniekiem, kā arī kopīga pārliecība, vērtību un uzskatu kopums. Austrasbērnu kopienas identitāte nav attiecināma tikai uz personības aspektu, taču personības nozīme ir ļoti ietekmīga. To apliecina A. Pumpures dibināto ideju dzīvotspēja, ko raksturojuši viņas sekotāji, un kopienas vitalitāte. Jāņem vērā, ka Austrasbērnu kopienas analīze sniedz padziļinātu ieskatu personības nozīmes izpētē šajā kopienā, jo indivīdu piederības izjūtas veidošana, kā arī personības atzīšana ir subjektīvs process, kas liedz attiecināt empīriskajā daļā izpētīto uz visiem Austrasbērnu kopienas dalībniekiem. Tas saistāms arī ar temata izpētes ierobežojumu.

Izmantoto avotu un literatūras saraksts

Antonakis, J., Fenley, M., Liechti, S. (2011). Can Charisma Be Taught? Tests of Two Interventions. *Academy of Management Learning & Education,* 10 (3), pp. 374–396. https://doi.org/10.5465/amle.2010.0012

Brewer, M. B., Gardner, W. (1996). Who is this "We"? Levels of collective identity and self representations. *Journal of Personality and Social Psychology,* 71 (1), pp. 83–93. https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.1.83

Brint, S. (2001). Gemeinschaft Revisited: A Critique and Reconstruction of the Community Concept. *Sociological Theory,* 19 (1). https://doi.org/10.1111/0735-2751.00125

Buševica, A. (2025, 30. marts). Austrasbērnu pulks arvien aug. Saruna ar dziesminieci Vitu Krūmiņu. Latvijas Radio pārraide "Augstāk par zemi". Pieejams: https://shortlink.uk/lr1lsmaugstak-par-zemivita-krumina (skatīts 09.05.2026.).

Cohen, A. P. (2001). *The Symbolic Construction of Community*. London: Routledge – Taylor & Francis Group.

Dow Jnr., T. E. (1978). An Analysis of Weber's Work on Charisma. *The British Journal of Sociology*, 29 (1), p. 85. https://doi.org/10.2307/589221

Dow, T. E. (1969). The Theory of Charisma. *The Sociological Quarterly*, 10 (3). https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1969.tb01294.x

Hogg, M. A. (2001). A Social Identity Theory of Leadership. *Personality and Social Psychology Review*, 5 (3), pp. 184–200. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0503_1

Jasper, J. (1997). *The Art of Moral Protest: Culture, Biography, and Creativity in Social Movements*. Chicago: University of Chicago Press.

Keyes, C. F. (2002). Weber and Anthropology. *Annual Review of Anthropology*, 31 (1), pp. 233–255. https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.31.040402.085332

Kuurne (née Ketokivi), K., Vieno, A. (2022). Developing the Concept of Belonging Work for Social Research. *Sociology*, 56 (2), pp. 280–296. https://doi.org/10.1177/00380385211037867

Marquez, X. (2022). Charisma and Authority. In: E. Giloi, M. Kohlrausch, H. Lempa, H. Mehrkens, P. Nielsen, K. Rogan (eds.). *Staging Authority: Presentation and Power in Nineteenth-Century Europe. A Handbook*. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, pp. 27–50. https://doi.org/10.1515/9783110574012-002

Muižniece, I. [b. g.]. Austra Pumpure. *Austras istaba* [Elektroniskā vietne]. Pieejams: https://austrasistaba.lv/austra-pumpure/ (skatīts 28.02.2025.).

Muktupāvela, R., Muktupāvels, V. (2022). Dziedāšana ar pusbalsu. No: R. Muktupāvela, A. Laķe, B. Tjarve (zin. red.). *Kultūras mantojuma kopienas: prakses, attīstība un izaicinājumi*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, Latvijas Kultūras akadēmija, 214.–225. lpp.

Pfaff-Czarnecka, J. (2020). From 'identity' to 'belonging' in social research: Plurality, social boundaries, and the politics of the self. *European Scientific Journal,* 16 (39), pp. 113–132. https://doi.org/10.31819/9783954871124-010

Polletta, F., Jasper, J. M. (2001). Collective Identity and Social Movements. *Annual Review of Sociology,* 27, pp. 283–305. https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.283

Rachmad, Y. E. (2022). Social Leadership Theory. Tours Châteaux Éditions Internationales, Édition Spéciale 2022. https://doi.org/10.17605/osf.io/bzuhg

Sērdiene, I. (2010). *Dziesminieku tradīcija Latvijā un pasaulē*. Bakalaura darbs. Rīga: Latvijas Kultūras akadēmija.

Šmidchens, G. (atjaunots 2024, 23. februārī). Dziesmotā revolūcija. *Nacionālā enciklopēdija*. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/101078-Dziesmot%C4%81-revol%C5%ABcija (skatīts 02.04.2025.).

Uzelac, G. (2021). Charisma and communities of feeling. *Nations and Nationalism*, 27, pp. 130–147. https://doi.org/10.1111/nana.12658

Vāvere, K. (atjaunots 2024, 23. aprīlī). Dziesminieks. *Nacionālā enciklopēdija*. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/4925-dziesminieks (skatīts 03.04.2025.).

Weber, M. (1947). The Types of Authority and Imperative Co-ordination. In: T. Parsons (ed.). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: Oxford University Press, pp. 324–416.